

โรงเรียนนายทหารชั้นผู้บังคับฝูง กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ

รุ่นที่ ๑๓๘

พ.ศ.๒๕๖๕

หมวดวิชาที่ ๒ บฝ.ก.๒-๘ (การเขียน) เรื่อง การเขียนบทความ

ยศ-ชื่อ-สกุล เรืออากาศเอก ณัฐวัฒน์ ภูักักดี

สัมนาที่ ๗ หมายเลขประจำตัว ๐๗๑๓

ชื่ออาจารย์ผู้ควบคุม นาวาอากาศโทหญิง ภัทรวดี สีเหนียง

วันที่ ๖ เดือน มกราคม พ.ศ.๒๕๖๕

โรงเรียนนายทหารชั้นผู้บังคับฝูง กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ

หลักสูตรนายทหารชั้นผู้บังคับฝูง รุ่นที่ ๑๓๘

การเขียนบทความ

ชื่อ-ยศ-สกุล ร.อ.ณัฐวัฒน์ ภูวกดี สัมนนาที่ ๗ หมายเลข ๐๗๑๓

ชื่อเรื่อง โสกราตีส (Socrates)

วัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์ให้ผู้อ่านได้ทราบถึงหลักการของความเป็นผู้นำของโสกราตีสในประเด็นการเห็น
ความสำคัญของการศึกษา และความสามารถในการติดต่อสื่อสาร รวมทั้งการนำบทเรียนที่ได้รับ
จากการศึกษาผลงานของท่านมาประยุกต์ใช้

ท่านผู้อ่านรู้ไหมว่า ใครคือผู้ที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นบิดาผู้ก่อตั้งศาสตร์ปรัชญาตะวันตก ซึ่งเป็นหนึ่งใน
ในศาสตร์ที่มีความซับซ้อนมากที่สุดทางประวัติศาสตร์โบราณ ท่านผู้นั้นก็คือ โสกราตีส (Socrates) ซึ่งนอกจาก
จะมีชื่อเสียงในฝั่งตะวันตกแล้ว ท่านก็ได้รับการยอมรับว่าเป็นปรัชญาเมธีที่ยิ่งใหญ่คนหนึ่งของโลก เป็นปรัชญา
เมธีที่มุ่งเน้นในการแสวงหาและมุ่งเน้นคุณค่าแห่งปัญญา โดยปรัชญา แนวคิด และวิถีปฏิบัติของโสกราตีส
เป็นพื้นฐานที่สำคัญของการเมืองการปกครอง และการศึกษาที่เน้นในเรื่องของคุณธรรมในยุคปัจจุบัน ดังนั้น
จึงเป็นประโยชน์อย่างยิ่งที่เราควรที่จะศึกษาและวิเคราะห์วิถีคิดและหลักการของความเป็นผู้นำของท่าน
เพื่อเป็นแนวทางในการทำงานและดำเนินชีวิตให้ประสบความสำเร็จ โดยหลักการของความเป็นผู้นำของท่านที่
โดดเด่น คือ การเห็นความสำคัญของการศึกษาและการมีความสามารถในการติดต่อสื่อสาร ซึ่งสมควรที่เราจะ
นำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตและการทำงานต่อไป

โสกราตีสให้ความสำคัญกับการศึกษาและการแสวงหาความรู้มากที่สุดในชีวิตของท่าน โดยถึงแม้ว่า
ในตอนเด็ก ท่านมีโอกาสในทางการศึกษาน้อยมาก แต่ท่านก็ชอบที่จะแสวงหาความรู้ โดยเฉพาะ
การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเรื่องศีลธรรม ทำให้ท่านมีความรู้ที่แตกฉาน เนื่องจากท่านมีความมุ่งมั่น
แสวงหาความรู้ทางด้านศีลธรรมเพื่อเสริมสร้างปัญญาอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้ท่านได้รับการยกย่องว่าเป็นวีรบุรุษ
ด้านศีลธรรมคนหนึ่งของโลก (Husnana11, ๒๕๖๕) โสเครติชอบสนทนาแลกเปลี่ยนกับนักปรัชญาที่โด่งดัง
ของกรีกอยู่เสมอ ส่วนใหญ่เป็นเพื่อการคิดค้นหาคำตอบในเรื่องใหม่ ๆ ที่ยังไม่มีใครหาคำตอบได้มาก่อน ทั้งใน
เรื่องปัญหาเกี่ยวกับโลกและชีวิต วิธีการสนทนาหรือการแสวงหาความรู้ของโสเครติส จะเป็นการใช้คำถามที่
ประกอบไปด้วยหลักของเหตุและผล หรือตรรกวิทยา โดยจะเริ่มต้นจากการสนทนาเรื่องธรรมดาทั่วไป จากนั้น
จึงป้อนคำถามที่แฝงซ่อนความหมายลึกซึ้งเข้าไปให้กับคู่สนทนาอย่างค่อยเป็นค่อยไป ซึ่งสุดท้ายก็จะนำไปสู่
เป้าหมายของการสนทนา วิธีการดังที่กล่าวมานี้ เรียกว่า วิธีของโสกราตีส (Socratic Method) ซึ่งเป็น
การสอบถามและแลกเปลี่ยนวาทกรรมกับคู่สนทนาด้วยกระบวนการวิภาษวิธี (Dialectic) (สุทน ทองเล็ก,
๒๕๖๒: ๑๓๕-๑๔๘) เป็นกระบวนการหรือวิธีแสวงหาความรู้ที่มีชื่อเสียงและใช้ได้ผลมากที่สุดของโสเครติส
หลักการของกระบวนการวิภาษวิธี คือ การนำข้อเสนอ (Thesis) และข้อคัดค้าน (Antithesis) มาหักล้างกัน
หากข้อคัดค้านมีเหตุผลน้อยกว่า ข้อเสนอที่มีเหตุผลมากกว่าจะไม่ถูกหักล้าง ในทางกลับกันหากข้อคัดค้าน
มีเหตุผลมากกว่า ข้อเสนอที่มีเหตุผลน้อยกว่าจะถูกหักล้างไป เมื่อเป็นเช่นนี้แล้วก็จะทำการนำเสนอข้อเสนอ

ใหม่เพื่อคิดค้นกันต่อไป กระบวนการนี้จะทำให้ข้อเสนอที่ไม่มีเหตุผลตกไป เหลืออยู่แต่ข้อเสนอที่มีเหตุผล ผลลัพธ์หรือเป้าหมายของกระบวนการแสวงหานี้ คือ ความจริงที่ถูกต้อง (Synthesis) กระบวนการวิภาษวิธี เป็นกระบวนการสำคัญของโสเครตีสในการแสวงหาและอธิบายองค์ความรู้ที่แท้จริงแห่งชีวิตการเมือง ในทัศนะคติของโสเครตีส ความรู้คือคุณธรรม (Knowledge is virtue) (Gustavo Araújo Batista, ๒๕๕๘: ๑๔๙-๑๕๖) โดยคุณธรรมที่ดีตามแนวคิดของโสเครตีส ได้แก่ ปัญญา (Wisdoms) ความกล้าหาญ (Courage) ควบคุมตนเอง (Temperance) และความยุติธรรม (Justice) ดังนั้น สิ่งที่สำคัญที่สุดในชีวิตของท่าน คือ การแสวงหาปัญญาเพื่อเสริมสร้างชีวิตที่ดีและมีความสุขให้แก่ประชาชน โดยท่านเห็นว่ามนุษย์จะมีชีวิตที่ดีและมีความสุขจะต้องยึดมั่นในคุณธรรม ผู้ปกครองที่ดีตามแนวคิดของโสเครตีสจึงต้องเป็นปราชญ์ เพราะผู้มีความรู้ และปัญญา ย่อมทำแต่ความดีและรักษาความดี เป็นบุคคลที่มีคุณธรรม ซึ่งจะส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้และเข้าใจในคุณธรรม ให้ตระหนักในคุณค่าของคุณธรรมและยึดถือเป็นคุณค่าแห่งวิถีชีวิต (Husnana11, ๒๕๖๕)

นอกจากเรื่องของการเห็นความสำคัญของการศึกษาแล้ว ในการถ่ายทอดปรัชญาและคำสอน ยังต้องอาศัยความสามารถในการติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ โสเครตีสเป็นนักปรัชญาที่ใช้เวลาส่วนใหญ่ไปกับการเรียนและสอนความรู้ในที่สาธารณะโดยไม่เรียกค่าตอบแทน วิธีการติดต่อสื่อสารของโสเครตีสจะเน้นการใช้คำถามที่ชาญฉลาดในการพุดคุยและแลกเปลี่ยนแนวความคิด เพื่อกระตุ้นให้ผู้ฟังคิดและเรียนรู้ไปด้วยกัน ท่านจะสร้างบรรยากาศแห่งการโต้เถียง กระตุ้นความคิดด้วยการโต้เถียงเชิงหลักการเหตุผล โดยต้องการให้นักศึกษารู้จักที่จะกล้าตั้งข้อซักถาม และใช้การโต้กันด้วยเหตุและผลจนกว่าจะได้คำตอบหรือสิ้นสงสัย ไม่ใช่เพียงแต่ท่องจำสิ่งที่ได้ยินได้ฟังมาอย่างเดียว และเชื่อเพียงอย่างเดียว โดยไม่ได้คิดตามหรือหาข้อพิสูจน์ (สุทน ทองเล็ก, ๒๕๖๒: ๑๓๕-๑๔๘) การสื่อสารด้วยการตั้งปัญหาถาม-ตอบ เป็นการกระตุ้นคนอื่นให้คิดอย่างมีระบบและเฉียบแหลม เพื่อให้เกิดมโนภาพและคำจำกัดความของสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น โดยท่านเรียกสิ่งนี้ว่า “การผดุงครรภ์ทางปัญญา” (Intellectual Midwifery) ซึ่งประกอบด้วยลักษณะ ๕ ประการ คือ สงสัย (Sceptical) สนทนา (Conversational) หาคำจำกัดความ (Definitional) อุปนัย (Inductive) และ นิรนัย (Deductive) วิธีการนี้จะทำให้สามารถได้ข้อสรุปที่ชัดเจนจากแต่เดิมที่ยังไม่ชัดเจน สุดท้ายก็จะก่อให้เกิดปัญญาขึ้น นอกจากนี้ ท่านยังสนับสนุนการสื่อสารแบบต่อตัวต่อตัว (face-to-face) มากกว่า การถ่ายทอดด้วยการเขียน เนื่องจากเป็นวิธีที่ดีที่สุดในการสร้างชุมชน ฉันทามติ และความไว้วางใจ เพราะสามารถสื่อความหมายได้ชัดเจนกว่า ไม่สามารถตีความได้ในหลายทาง อีกทั้งการสื่อสารแบบต่อหน้ายังสามารถรู้ผลตอบกลับ (feedback) ได้ทันที ในทางตรงกันข้าม โสเครตีสได้แสดงความกังวลในเรื่องผลกระทบของการเขียนที่ขาดความน่าเชื่อถือ ไม่เหมือนแบบต่อตัวต่อตัว เพราะมีแนวโน้มที่จะเกิดความผิดพลาดในการสื่อสาร เนื่องจากการเขียนนั้นไม่สามารถอธิบายตัวมันเองได้ หรือตอบกลับได้ ไม่มีการแลกเปลี่ยนเหมือนการติดต่อสื่อสารแบบตัวต่อตัว อีกทั้งการเขียนจะกีดกร่อนความคิดด้วยการยอมให้ผู้คนลืมสิ่งที่พวกเขาได้เรียนรู้ เพราะสามารถสืบค้นได้ที่หลัง “พวกเขาจะไม่รู้สึกว่าจำเป็นต้องจำมันจากภายในอย่างสมบูรณ์ด้วยตัวเอง” แย่กว่านั้น การเขียนจะไม่ “ปล่อยให้ความคิดไหลได้อย่างอิสระ และเปลี่ยนแปลงตามเวลาจริงเหมือนอย่างที่เกิดขึ้นภายในระหว่างการแลกเปลี่ยนด้วยปากเปล่า” (William Dare, ๒๕๖๕) ด้วยเหตุนี้ ท่านจึงได้กล่าวดูถูกการเขียนไว้ว่า “ฉันอดไม่ได้ที่จะรู้สึกว่าการเขียนเป็นเหมือนภาพวาด กังงาน

สร้างสรรค์ทั้งหลายของจิตรกร ดูเหมือนจะเป็นการแสดงทัศนคติในเรื่องของชีวิต แต่ทว่าหากคุณถามคำถามกับพวกเขา พวกเขาจะรักษาความเงียบไว้” (Michael McKinney, ๒๐๑๑) ด้วยเหตุนี้ ท่านจึงไม่ให้มีการบันทึกสิ่งที่ท่านพูดเอาไว้ทุกหนทุกแห่งลงไปบนกระดาษเลย

จากหลักแนวคิดและตัวอย่างวิธีปฏิบัติในชีวิตของโสกราตีสที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าเราสามารถนำหลักการของความเป็นผู้นำในประเด็นการเห็นความสำคัญของการศึกษาของโสกราตีส ที่เน้นในเรื่องของวิธีคิดที่มีหลักการ อ้างอิงหลักเหตุและผล และการแสวงหาความรู้และข้อเท็จจริง โดยเฉพาะกระบวนการวิภาษวิธีที่นำข้อเสนอและข้อคัดค้านมาหักล้างกัน โดยมีเป้าหมายเพื่อแสวงหาความจริงที่ถูกต้อง มาประยุกต์ใช้ในการแสวงหาความรู้ในการทำงาน และการแก้ปัญหาขัดแย้งทางความคิด หรือหาทางออกของปัญหาในการทำงานของหน่วยงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล อีกทั้งยังสามารถนำหลักคุณธรรมที่ท่านยึดถือ ทั้งในเรื่องของปัญญา ความกล้าหาญ ควบคุมตนเอง และความยุติธรรม มาปรับใช้เพื่อการเป็นผู้ปกครองหรือผู้บังคับบัญชาที่ดีได้ นอกจากนี้ยังสามารถนำแบบอย่างของวิธีการติดต่อสื่อสารของโสกราตีส มาประยุกต์ใช้ในการถ่ายทอดคำสั่งให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการตั้งคำถามที่ชาญฉลาดเพื่อตรวจสอบความเข้าใจของผู้ใต้บังคับบัญชา กระตุ้นให้ฝึกคิดและเรียนรู้ไปด้วยกัน ไม่ใช่เพียงแต่ท่องจำสิ่งที่ได้ยินได้ฟังมาอย่างเดียว ซึ่งจะทำให้เกิดความเข้าใจในงาน และเกิดการเรียนรู้และพัฒนาวิธีคิดมากขึ้น อันจะเป็นผลให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีขีดความสามารถในการทำงานมากขึ้น และท้ายที่สุดก็จะกลายเป็นผลประโยชน์โดยรวมต่อองค์กร เพราะมีบุคลากรที่มีศักยภาพสูงขึ้น

จะเห็นได้ว่า โสกราตีสเป็นบุคคลที่มีความสำคัญมากในหน้าประวัติของโลกคนหนึ่ง เนื่องจากท่านเป็นผู้นำทางความคิด และเป็นแบบอย่างในเรื่องของการเห็นความสำคัญของการศึกษา โดยเฉพาะการที่ท่านได้คิดค้นวิธีของโสกราตีส ซึ่งใช้หลักกระบวนการวิภาษวิธีในการแสวงหาความรู้ บนพื้นฐานของการยึดมั่นในคุณธรรม อีกทั้งยังเป็นแบบอย่างในเรื่องของการมีความสามารถในการติดต่อสื่อสาร โดยการใช้คำถามเพื่อกระตุ้นให้ผู้ฟังเกิดความรู้ความเข้าใจ แม้ว่าเวลาจะผ่านไปนานหลายพันปีแต่แบบอย่างการปฏิบัติของโสกราตีสทั้งในเรื่องของการเห็นความสำคัญของการศึกษาและการมีความสามารถในการติดต่อสื่อสาร ยังคงเป็นบทเรียนที่ทรงคุณค่าที่สามารถประยุกต์ใช้ในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น จึงเป็นประโยชน์อย่างมากที่เราควรจะศึกษาและวิเคราะห์หลักการของความเป็นผู้นำของโสกราตีสในเรื่องของการเห็นความสำคัญของการศึกษาและความสามารถในการติดต่อสื่อสาร เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการทำงานและดำเนินชีวิตให้ประสบความสำเร็จ ท้ายที่สุดนี้ ท่านผู้อ่านคงจะได้เห็นแล้วว่า เป็นการสมควรแล้วที่ท่านโสกราตีสได้รับการยกย่องว่าเป็นบิดาผู้ก่อตั้งศาสตร์ปรัชญาตะวันตกอย่างแท้จริง

.....

บรรณานุกรม

สุทน ทองเล็ก. “คิดอย่างปราชญ์ กระบวนการวิภาษวิธี : โซเครตีส” *วารสารวิจัยวิชาการ* ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม – สิงหาคม ๒๕๖๒) หน้า ๑๓๕-๑๔๘

Gustavo Araújo Batista. “Socrates: Philosophy applied to Education - Search for Virtue” *Athens Journal of Education* Vol. 2, No. 2 (พฤษภาคม ๒๕๕๘) หน้า ๑๔๙-๑๕๖

Husbaba11. “โซเครตีส.” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <http://husnana11.blogspot.com> ๒๕๕๖. สืบค้น ๒ มกราคม ๒๕๖๕.

Michael McKinney. *Socrates on Communication*. [Online]. https://www.leadershipnow.com/leadingblog/2011/02/socrates_on_communication.html [Accessed: December ๗, ๒๐๒๑]

William Dare. *Socrates: Oral and Written Communication (Or why Socrates never wrote anything down)*. [Online]. <https://williamdare.com/2012/04/26/socrates-oral-and-written-communication-or-why-socrates-never-wrote-anything-down/> [Accessed: January ๒, ๒๐๒๒]

แบบประเมินการเขียนบทความ

คะแนนรวม ๑๐๐ คะแนน

โรงเรียนนายทหารชั้นผู้บังคับฝูง กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ

หลักสูตรนายทหารชั้นผู้บังคับฝูง รุ่นที่ ๑๓๘

ยศ-ชื่อ-สกุลร.อ.ณัฐวัฒน์...ภูักดี..... หมายเลข๐๗๑๓.....

เรื่องโสกราตีส (Socrates).....

ส่วนประกอบ	เกณฑ์การประเมิน	คะแนน	ความคิดเห็น
คำนำ (๑๒ คะแนน)	ก่อให้เกิดความสนใจ	๐/๑/๒/๓/๔	
	กระตุ้นให้อยากอ่าน	๐/๑/๒/๓/๔	
	เขียนประโยคใจความสำคัญ	๐/๑/๒/๓/๔	
เนื้อเรื่อง (๒๐ คะแนน)	แต่ละหัวข้อสำคัญ แบ่งย่อหน้าชัดเจน	๐/๑/๒/๓/๔	
	แต่ละหัวข้อสำคัญ เขียนได้ชัดเจนตรงประเด็น	๐/๑/๒/๓/๔	
	แบ่งน้ำหนักระหว่างแต่ละหัวข้อสำคัญได้อย่างเหมาะสม	๐/๑/๒/๓/๔	
	เขียนคำเชื่อมโยงในแต่ละหัวข้ออย่างถูกต้องเหมาะสม	๐/๑/๒/๓/๔	
	เขียนน่าสนใจและเข้าใจง่าย	๐/๑/๒/๓/๔	
สรุป (๑๒ คะแนน)	ทวนประโยคใจความสำคัญและสาระสำคัญโดยย่อ	๐/๑/๒/๓/๔	
	กระตุ้นซ้ำ	๐/๑/๒/๓/๔	
	ปิดเรื่องประทับใจ	๐/๑/๒/๓/๔	
ภาษา (๒๔ คะแนน)	เขียนคำถูกต้องตามหลักพจนานุกรม	๐/๑/๒/๓/๔	
	ใช้ภาษาเขียนได้ถูกต้องเหมาะสม	๐/๑/๒/๓/๔	
	การเว้นวรรคตอนถูกต้อง	๐/๑/๒/๓/๔	
	ย่อหน้าได้อย่างเหมาะสม	๐/๑/๒/๓/๔	
	ใช้ภาษาที่เรียบง่าย กระชับ ไม่ใช่คำเดียวกันซ้ำ ๆ	๐/๑/๒/๓/๔	
	ภาษาเขียนนุ่มนวล ไม่สั้นห้วน	๐/๑/๒/๓/๔	
สิ่งสนับสนุน (๑๒ คะแนน)	การเขียนอ้างอิงเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ในบรรณานุกรม	๐/๑/๒/๓/๔	
	การเขียนอ้างอิงในส่วนเนื้อหา	๐/๑/๒/๓/๔	
	ข้อมูลถูกต้อง น่าเชื่อถือ	๐/๑/๒/๓/๔	
ความสะอาด (๔ คะแนน)		๐/๑/๒/๓/๔	
การจัดรูปแบบตามระเบียบสารบรรณ (๔ คะแนน)		๐/๑/๒/๓/๔	
ความเรียบร้อย (๔ คะแนน)		๐/๑/๒/๓/๔	
อ่านง่าย (๔ คะแนน)		๐/๑/๒/๓/๔	
ความรับผิดชอบ (๔ คะแนน)		๐/๑/๒/๓/๔	
รวมคะแนน ๑๐๐ คะแนน		ได้ คะแนน	

อาจารย์ผู้ประเมิน

หมายเหตุ	การให้คะแนน	๐ คะแนน	หมายถึง	ไม่ผ่านเกณฑ์
		๑ คะแนน	หมายถึง	ควรปรับปรุง
		๒ คะแนน	หมายถึง	พอใช้
		๓ คะแนน	หมายถึง	ดี
		๔ คะแนน	หมายถึง	ดีมาก